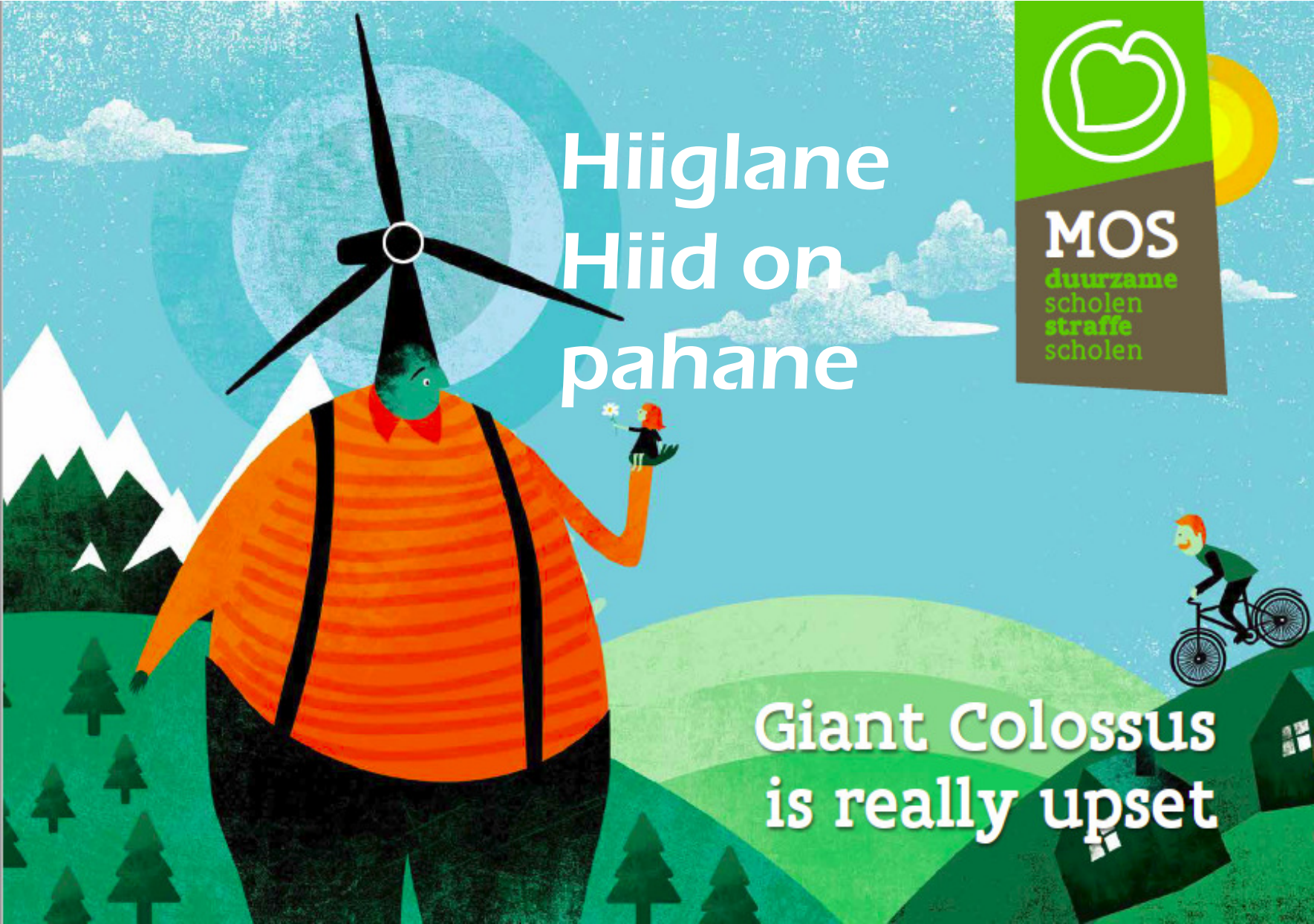

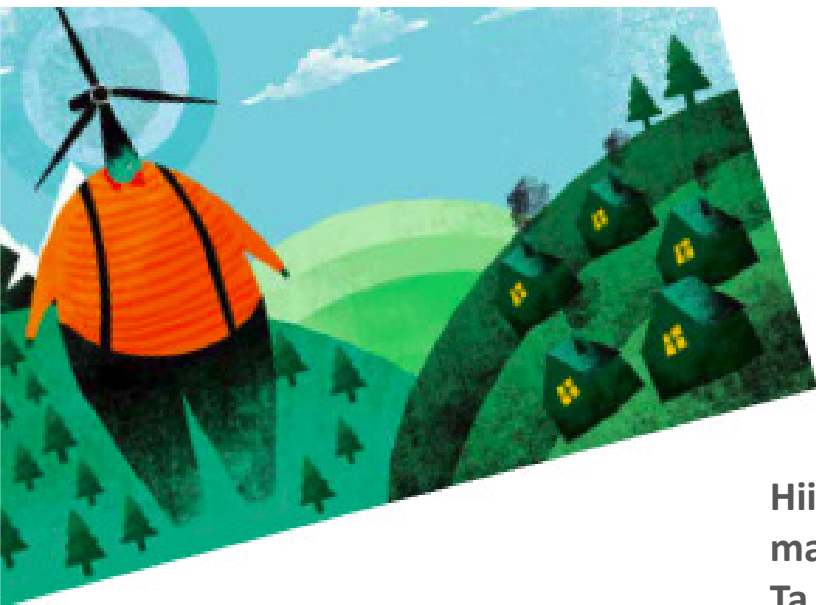

Hiiglane
Hiid on
pahane

MOS
duurzame
scholen
straffe
scholen

Giant Colossus
is really upset

Hiiglane Hiid on morn ja pahane. „See pole üldse ilus, mida ma näen. Üldsegi mitte!“ Hiiglane Hiid pole tavaline hiiglane. Ta on tuulik-hiiglane. Ta kõrgus on kaheksakümmend meetrit. Seetõttu näeb ta väga kaugele. Ta näeb isegi inimeste kodudesse. Ja see, mida ta näeb, ei meeldi talle kohe üldse.

SOOVITUSLIKUD KÜSIMUSED ARUTELUKS

- Milliseid tuulikuid sa tead? (*vana-aegsed tuuleveskid, kaasaegsed tuulikud*)
- Kes on hiljuti mõnda tuulikut näinud? Milline see oli?
- Kuidas tuulik töötab? Milleks neid tarvis on?

“Inimesed raiskavad hirmsasti energiat! Igal pool jäetakse tuled põlema! Telekad ja arvutid on sees päeval ja öösel! Nende kodud pole hästi soojustatud: soojus kaob õue igasugustest pragudest ning katuste, akende ja uste kaudu. Tundub, et nad ei saa üldse aru, kui palju tööd ma pean tegema, et neile energiat anda!”

SOOVITUSLIKUD KÜSIMUSED ARUTELUKS

- Mis on energia? Kust seda saab? (laske laste kujutlusvõimel lennata)
- Kes on vahel energiat raisanud? (mina, minu... (vanavanemad...))
- Kuidas energiat raisatakse? (jäetakse tühjas toas tuled põlema, välisuks lahti, seadmed ooterežiimile jne)

NÕUANDED

Alustage juttu lapsest endast – kust saame energiat, et joosta, hüpata, ronida, mängida...?
Mis juhtub kui me ei söö üldse või sööme liiga vähe? (väsinud, ei jaksa, jääme haigeks...)

Hiiglane Hiid puhiseb ja pahiseb vihaselt. „Nii ei tohi jätkuda! Nii ei saa, et mina toodan kogu aeg energiat ja inimesed muudkui raiskavad. Tuul Briis puhugu palju tahes, kasu pole mingit. See jama lõpeb nüüd ja kohe!”

Aga Hiiul on probleem: ta jalad on maa sees kõvasti kinni. „Urrrr! Ma ei saa siit minema minna! Kui ma saaksin, küll ma siis läheks ja õpetaks neid rumalaid inimesi!”

Hiiglane Hiid on ilmselgelt maruvihane. Loodame, et kõik lõpeb siiski hästi.

SOOVITUSLIKUD KÜSIMUSED ARUTELUKS

Kes on olnud maruvihane? Miks? Kuidas sa ennast siis tundsid?

Aga kuidas tundis ennast teine osapool?

Hiiglane Hiid vehib inimeste poole oma suurte tiivikutega.
„Hei, sina seal! Kas sa ei saa aru, kui palju sa energiat raiskad?
Ma püüan oma tiivikutega kinni palju tuult ja saadan sulle
selle energiat, aga tundub, et sa ei saa üldse aru, et ma pean
selleks palju rasket tööd tegema! Hei! Hei, sina seal!”
Paistab, et inimesed ei kuule, mida Hiid räägib. Või hoopis ei
taha nad teda kuulda?

SOOVITUSLIKUD KÜSIMUSED ARUTELUKS

Mis sa arvad, miks inimesed ei kuula Hiidu?

Laske lastel vabalt selle üle mõelda ja arutada. Võib-olla saate
siin viidata ka nende oma käitumisele, kuid tehke seda
taktitundeliselt.

“Mul on kõrini. Olen väsinud. Mina enam ei tööta, lõpetan ära.” Hiiglane Hiid peatas järsult oma tiivikud. Äkitselt kustusid majades kõik tuled, elektriradiaatorid ei andnud sooja, elektripliitidel ei saanud süüa teha. Majad olid kottpimedad ja külmad. Brrr!

SOOVITUSLIKUD KÜSIMUSED ARUTELUKS

- Miks siis majas rohkem energiat, kui Hiiglane Hiid tiivikuid liigutab?
- Kuidas jõuab elektrienergia/valgus klassi/rühmaruumi? Meie majadesse? Tehastesse?

Hetkeks jäi kõik vaikseks. Näib, et keegi ei saanud aru, mis juhtus.

- Kuid siis algas kisa ja kära. Pimedatest majadest kostus hõikeid, kurjustamist ja nuttu. „Pange kohe tuli uuesti põlema! Pime on! Emme, siin on külm!“

SOOVITUSLIKUD KÜSIMUSED ARUTELUKS

- Kellega on juhtunud, et kodus läks elekter ära ja polnud valgust või kütet?
- Kuidas see juhtus? Kas see kestis kaua? Kuidas sa ennast siis tundsid?

Soovitus: korraldage sooja kampsuni päev. Keerake ühel päeval küte vähemaks ja pange soojalt riidesse.

Energiaettevõtte tehnik Hannelore kutsuti vaatama, milles viga. Ta tuli kaubikuga, kus oli palju igasuguseid tööriistu. Hannelore uuris Hiidu pealaest jalataldadeni ning ei leidnud mingit viga. „Ma ei saa aru. Tuult on piisavalt, aga Hiiu tiivikud ei pöörle. See on küll väga imelik asi“.

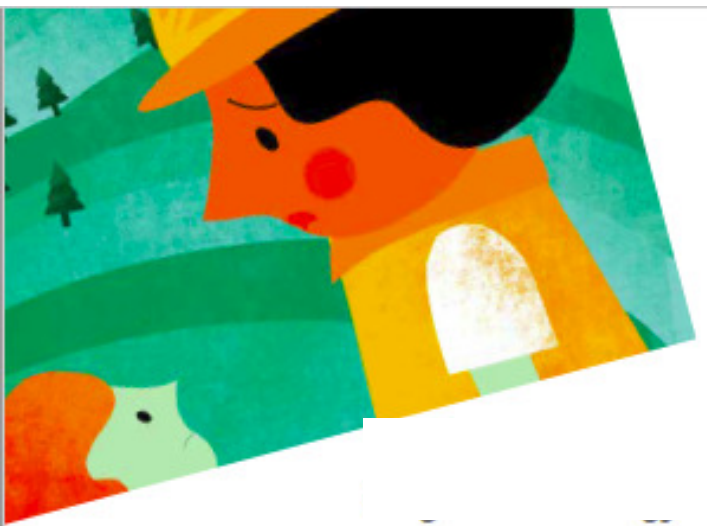
Üks väike tüdruk läks Hannelore juurde ja ütles: „Mina tean, mis juhtus. Hiiglane Hiid on tüdinud sellest, et inimesed raiskavad nii palju energiat. Seepärast lõpetas ta töötamise. Ta ei tooda energiat enne kui inimesed muudavad oma käitumist ja hakkavad energiat säästma.“

SOOVITUSLIKUD KÜSIMUSED ARUTELUKS

- Kas keegi on näinud mõnda tehnikut töötamas? Mida ta täpsemalt tegi?
 - Kellele meeldib asju valmistada või parandada või aidata emal/isal/vennal/õel/vanavanematel midagi teha? (näiteks jalgratast parandada, aias toimetada vms)
- Miks sulle meeldib/ei meeldi seda teha?

Hannelore punastas juuksejuurteni, sest tõttöelda raiskas ka tema vahel energiat. Ta lihtsalt polnud mõelnud sellele, et Hiiglane Hiid peab nii palju vaeva nägema, et tema majas oleks elekter. Nüüd on tarvis kiiresti lahendus leida. „Mul on mõte“, ütles ta väikesele tüdrukule.

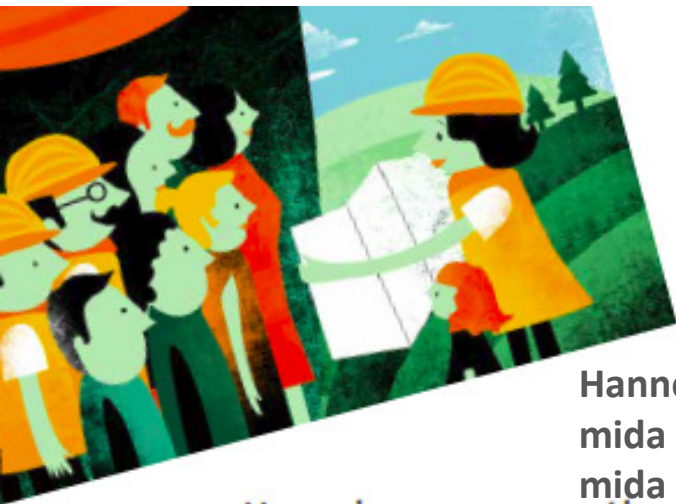
SOOVITUSLIKUD KÜSIMUSED ARUTELUKS

- Kas me saame ja tahame energiat säästa (et aidata Hiidu?)
- Mida me saame teha, et energiat mitte raisata?
- Kuidas me saame sellega alustada? (Näiteks võtta appi keskkonnatöörühm)

SOOVITUS

Te võite loo jutustamise siinkohal lõpetada ja lasta lastel välja mõelda, kuidas lugu lõpeb. Sel juhul võiksid nad ise ka oma loo lõpu illustreerida kas joonistuse või meisterdusega.

Hannelore kutsus inimesed kokku. Koos pidasid nad plaani, mida saaks nüüd ette võtta. Nad arutasid ja pakkusid välja, mida tuleks teha, et kuluks vähem elektrit. Näiteks võiks õhtuti mängida lauamänge, selle asemel, et telekat vaadata või arvutis olla (See on ka lõbusam!). Maja tuleks ära soojustada, et soe välja ei pääseks. Ka otsustasid nad, et ei küta maja liiga soojaks, vaid kannavad toas mõnusaid pehmeid sooje riideid. Pärast selliste kokkulepete tegemist läksid nad suure hulgana Hiiu juurde. „Hea Hiiglane Hiid!“, hüüdsid nad. „Meil on plaan. Me hakkame energiat säästma. Aga meil on sind ikkagi väga-väga vaja. Palun, kas sa paneksid oma tiivikud jälle pöörlema?“

Hiiglane Hiid kuulas inimesed ära. Tegelikult oli tal neist isegi natuke kahju. Elu ilma elektrita pole kuigi mugav. Ta hakkas aegamööda uuesti oma tiivikuid liigutama. Ja ennäe! Tuled läksid jälle põlema, küte hakkas tööle. Kõik inimesed olid väga rõõmsad. Aga Hiiglane Hiid? Ka temal oli hea meel. Ta tiivikud muudkui pöörlesid ja pöörlesid. Ta tundis nende liigutamisest suurt rõõmu.

SOOVITUSED 3. KLASSI LOODUSÕPETUSE TUNNIKS

1. Laske õpilastel endil kavandada ja konstrueerida tuulikuid. Kelle omad töötavad kõige paremini? Miks?
2. Laske õpilastel toota energiat jalgratta (dünamo) abil (pannes jalgratta lambi pedaale sõtkudes põlema). Miks läheb lamp niiviisi põlema? Kust tuleb energia, et lamp põlema läheks? (jalalihaste tööst) Mille abil muudetakse meie lihastest tulev energia elektrienergiaks? (dünamo).
3. Seletage elektrienergia saamist jalgade /jalgratta ja tuule/tuuliku kui dünamo abil.
4. Proovige, kas oskate klassiga teha sellise tuuliku, mis püüaks piisavalt tuult, et dünamona lambi põlema paneks?

Giant Colossus is really upset

TARGET GROUP: from kindergarten
third year till primary school third grade

AUTHOR: Herwig Kevelaerts

ILLUSTRATOR: Fatinha Ramos

TRANSLATION: Erick Craenhals & Marc De Decker

„Hiiglane Hiid on pahane“ sobib 5-10 aastastele lastele

Autor: Herwig Kevelaerts

Illustreerija: Fatinha Ramos

Tõlge inglise keelest eesti keelde: Sirje Aher, 2018

Van: Jean-Marc Helman, secretaris-generaal, Departement Leefmilieu, Natuur en Energie - Koning Albert II-laan 20/18, 1000 Brussel